

disputants-חולקים central point for summary and review-נקודה מרכזית לסיכום וחזרה insertion of an earlier segment-מובאה של פסקה קודמת story-מעשה key-מקרא:	statement-מימרא challenge-קושיא question-שאלה answer-תירוץ proof-ראיה

פסחים-ערבי פסחים	מאן דאמר	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
מימרא	רבינא: אמר לי רב משרשיא בריה דרב נתן, הכי אמר הלל משמיה דגמרא:											
מאן תנא דשמעת ליה מצות אין מבטלות זו את זו												
הלל היא.												
אמרו עליו על הלל שהיה כורכן בבת אחת ואוכלן, שנאמר (במדבר ט) על מצות ומררים יאכלהו.	דתניא: [הלל]											
חולקין עליו חבריו על הלל.	רבי יוחנן:											
יכול יהא כורכן בבת אחת ואוכלן כדרך שהלל אוכלן - תלמוד לומר על מצות ומררים יאכלהו - אפילו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו.	דתניא: [חבריו]											
אי הכי, מאי אפילו?	מתקיף לה רב אשי:											
האי תנא הכי קתני: יכול לא יצא בהו ידי חובתו אלא אם כן כורכן בבת אחת ואוכלן, כדרך שהלל אוכלן - תלמוד לומר על מצות ומררים יאכלהו - אפילו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו.	אלא אמר רב אשי:											
השתא דלא איתמר הלכתא לא כהלל ולא כרבנן - מברך על אכילת מצה ואכיל, והדר מברך על אכילת מרור ואכיל, והדר אכיל מצה וחסא בהדי הדדי בלא ברכה, זכר למקדש כהלל.												
כל שטיבולו במשקה - צריך נטילת ידים.	רבי אלעזר אמר רב אושעיא:											
שמע מינה האי חסא צריך לשקועיה בחרוסת, משום קפא. דאי סלקא דעתך לא צריך לשקועיה - נטילת ידים למה לי? הא לא נגע.	רב פפא:											
ודילמא, לעולם אימא לך: לא צריך לשקועיה, וקפא - מריחא מיית, אלא למה לי נטילת ידים - דילמא משקעו ליה.												
לא נישאי איניש מרור בחרוסת, דילמא אגב חלייה דתבלין מבטיל ליה למרוריה, ובעינן טעם מרור וליכא.	ואמר רב פפא:											
נטל ידיו בטיבול ראשון - נוטל ידיו בטיבול שני.	אדבריה רב חסדא לרבנא עוקבא ודרש:											
הא בעלמא איתמר, דאי סלקא דעתך הכא איתמר - למה לי נטילת ידים תרי זימני? הא משא ליה ידיה חדא זימנא.	אמרוהו רבנן קמיה דרב פפא:											
אדבריה, הכא איתמר. דאי סלקא דעתך בעלמא איתמר - למה לי תרי טיבולי? אלא מאי הכא איתמר - נטילת ידים תרי זימני למה לי, הא משא ליה ידיה חדא זימנא אמרי: כיון דבעי למימר אגדתא והלילא - דילמא אסוחי אסחיה לדעתיה ונגע.	אמר להו רב פפא:											
בלע מצה - יצא, בלע מרור - לא יצא. בלע מצה ומרור - ידי מצה יצא, ידי מרור לא יצא. כרכן בסיב ובלען - אף ידי מצה נמי לא יצא.	רבא:											
מצה לפני כל אחד ואחד, מרור לפני כל אחד ואחד, וחרוסת לפני כל אחד ואחד, ואין עוקרין את השלחן אלא לפני מי שאומר הגדה.	רב שימי בר אשי:											
כולהו נמי לפני מי שאומר הגדה.	רב הונא:											
והלכתא כרב הונא.												
למה עוקרין את השולחן?												
כדי שיכירו תינוקות וישאלו.	אמרי דבי רבי ינאי:											
אביי הוה יתיב קמיה דרבה, חזא דקא מדלי תכא מקמיה.												
עדיין לא קא אכלינן, אתו קא מעקרי תכא מיקמן?	אמר להו: [אביי]											
פסרתן מלומר מה נשתנה.	אמר ליה רבה:											
(דברים טז) לחם עני (כתיב) - לחם שעונין עליו דברים.	שמואל:											

disputants-חולקים central point for summary and review-נקודה מרכזית לסיכום וחזרה insertion of an earlier segment-מובאה של פסקה קודמת story-מעשה key-מקרא:	statement-מימרא challenge-קושיא question-שאלה answer-תירוץ proof-ראיה

פסחים-ערבי פסחים	מאן דאמר	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
לחם עני - לחם שעונין עליו דברים הרבה.	תניא נמי הכי:											
דבר אחר: לחם עני - עני כתיב, מה עני שדרכו בפרוסה - אף כאן בפרוסה.												
דבר אחר: מה דרכו של עני - הוא מסיק ואשתו אופה, אף כאן נמי - הוא מסיק ואשתו אופה.												
אף על פי שאין חרוסת מצוה.												
ואי לא מצוה - משום מאי מייתי לה?												
משום קפא.	רבי אמי:											
קפא דחסא - חמא, קפא דחמא - כרתי, קפא דכרתי - חמימי, קפא דכולהו - חמימי. אדהכי והכי נימא הכי: קפא, קפא, דכירנא לך ולשב בנתיך, ולתמני כלתך.	רב אסי:											
רבי אלעזר ברבי צדוק אומר מצוה וכו'.												
מאי מצוה?												
זכר לתפוח.	רבי לוי:											
זכר לטיט	רבי יוחנן:											
הלכך צריך לקהוייה, וצריך לסמוכיה. לקהוייה - זכר לתפוח, וצריך לסמוכיה - זכר לטיט.	אביי:											
תבלין זכר לתבן, חרוסת זכר לטיט.	תניא כוותיה דרבי יוחנן:											
כך היו אומרים תגרי חרץ שבירושלים: בואו וטלו לכם תבלין למצוה.	רבי אלעזר ברבי צדוק:											
מזגו לו כוס שני, וכאן הבן שואל אביו. ואם אין דעת בבן אביו מלמדו:												
מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, שבכל הלילות אנו אוכלין - חמץ ומצה הלילה הזה כולו מצה?												
שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות, הלילה הזה מרור?												
שבכל הלילות אנו אוכלין בשר צלי שלוק ומבושל, הלילה הזה כולו צלי?												
שבכל הלילות אנו מטבילין פעם אחת, הלילה הזה שתי פעמים?												
ולפי דעתו של בן, אביו מלמדו.												
מתחיל בגנות ומסיים בשבח, ודורש (דברים כו) מארמי אובד אבי עד שיגמור כל הפרשה כולה.												
חכם בנו - שואלו, ואם אינו חכם - אשתו שואלתו. ואם לאו - הוא שואל לעצמו. ואפילו שני תלמידי חכמים שיודעין בהלכות הפסח - שואלין זה לזה.	תנו רבנן:											
מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות שבכל הלילות אנו מטבילין פעם אחת, הלילה הזה שתי פעמים.												
אטו כל יומא לא סגיא דלא מטבילא חדא זימנא?	מתקיף לה רבא:											
הכי קתני: שבכל הלילות אין אנו חייבין לטבול אפילו פעם אחת, הלילה הזה שתי פעמים.	אלא אמר רבא:											
חייבא לדרדקי?	מתקיף לה רב ספרא:											
הכי קתני: אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת הלילה הזה שתי פעמים.	אלא אמר רב ספרא:											
מתחיל בגנות ומסיים בשבח												
מאי בגנות?												
מתחלה עובדי עבודת גלולים היו אבותינו.	רב:											
עבדים היינו.	שמואל:											
אמר ליה רב נחמן לדרו עבדיה: עבדא דמפיק ליה מריה לחירות ויהיב ליה כספא ודהבא, מאי בעי למימר ליה? אמר ליה: בעי לאודויי ולשבוחי. אמר ליה: פטרתן מלומר מה נשתנה. פתח ואמר עבדים היינו.												

disputants-חולקים נקודה מרכזית לסיכום וחזרה- central point for summary and review מובאה של פסקה קודמת- insertion of an earlier segment מעשה-story מקרא-key:	מימרא-statement קושיא-challenge שאלה-question תירוץ-answer ראיה-proof

פסחים-ערבי פסחים	מאן דאמר	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
מירא	רבן גמליאל היה אומר:											
כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו. ואלו הן: פסח, מצה, ומרור.												
פסח - על שום שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים, שנאמר (שמות יב) ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח וגו'.												
מצה - על שום שנאלו אבותינו ממצרים, שנאמר (שמות יב) ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים וגו'.												
מרור - על שום שמררו המצריים את חיי אבותינו במצרים, שנאמר (שמות א) ומררו את חיהם וגו'.												
בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, שנאמר (שמות יג) והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים. לפיכך אנחנו חייבים להודות להלל לשבח לפאר לרומם להדר לברך לעלה ולקלס למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו, הוציאנו מעבדות לחרות מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב ומאפלה לאור גדול, ומשעבוד לגאולה, ונאמר לפניו הללויה.												
עד היכן הוא אומר?												
עד אם הבנים שמחה.	בית שמאי:											
עד חלמיש למעינו מים.	בית הלל:											
והותם בגאולה.												
אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים, ולא היה חותם.	רבי טרפון:											
כן ה' אלהינו ואלהי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום, שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים כו', עד ברוך אתה ה' גאל ישראל.	רבי עקיבא:											
צריך שיאמר ואותנו הוציא משם.	רבא:											
מצה צריך להגביה, ומרור צריך להגביה. בשר אין צריך להגביה, ולא עוד אלא שנראה כאוכל קדשים בחוץ.	רבא:											
סומא פטור מלומר הגדה. כתיב הכא בעבור זה וכתוב התם (דברים כא) בננו זה, מה להלן - פרט לסומא, אף כאן - פרט לסומין	רב אחא בר יעקב:											
איני?												
שאלתינהו לרבנן דבי רב יוסף. מאן דאמר אגדתא בי רב יוסף? אמרו: רב יוסף. מאן דאמר אגדתא בי רב ששת? אמרו: רב ששת.	והאמר מרימר:											
מצה בזמן הזה דרבנן.	קסברי רבנן:											
מכלל דרב אחא בר יעקב סבר מצה בזמן הזה דאורייתא?												
והא רב אחא בר יעקב הוא דאמר מצה בזמן הזה דרבנן	[רב אחא בר יעקב]											
כל דתקון רבנן - כעין דאורייתא תיקון.	קסבר: [רב אחא בר יעקב]											
לרב ששת ולרב יוסף נמי, הא ודאי כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תיקון												
הכי השתא בשלמא התם, מדהוה ליה למיכתב בננו הוא וכתוב בננו זה - שמע מינה פרט לסומין הוא דאתא, אבל הכא - אי לאו בעבור זה מאי לכתוב? אלא: בעבור מצה ומרור הוא דאתא												
לפיכך אנחנו חייבין וכו'												
הללויה וכסיה וידידיה - אחת הן.	רב חסדא אמר רבי יוחנן:											
כסיה ומרחביה - אחת הן.	רב:											
מרחביה בלבד.	רבה:											
מרחב יה לרב חסדא מאי?	איבעיא להו:											
תיקון.												
ידידיה לרב מאי?	איבעיא להו:											

disputants-חולקים central point for summary and review-נקודה מרכזית לסיכום וחזרה insertion of an earlier segment-מובאה של פסקה קודמת story-מעשה key-מקרא:	statement-מימרא challenge-קושיא question-שאלה answer-תירוץ proof-ראיה

פסחים-ערבי פסחים	מאן דאמר	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
מימרא	תא שמע, דאמר רב:											
ידידיה נחלק לשנים, לפיכך: ידיד - חול, יה - קודש.	איבעיא להו:											
הללויה לרב מאי?	תא שמע, דאמר רב:											
חזינא תילי דבי חביבא דכתיב בהו הללו בחד גיסא ויה בחד גיסא.	דאמר רבי יהושע בן לוי:											
ופליגא דרבי יהושע בן לוי.	דאמר רבי יהושע בן לוי:											
מאי הללויה - הללויה בהלולים הרבה.	דאמר רבי יהושע בן לוי:											
ופליגא דידה אדידיה	דאמר רבי יהושע בן לוי:											
בעשרה מאמרות של שבח נאמר ספר תהלים: בניצוח, בנגון, במשכיל, במזמור, בשיר, באשרי, בתהלה, בתפלה, בהודאה, בהללויה. גדול מכולן הללויה, שכולל שם ושבח בבת אחת.	רבי יהודה אמר שמואל:											
שיר שבתורה - משה וישראל אמרוהו בשעה שעלו מן הים. והלל זה מי אמרו? נביאים שביניהן תקנו להן לישראל, שיהו אומרים אותו על כל פרק ופרק ועל כל צרה וצרה שלא תבא עליהן, ולכשנגאלין אומרים אותו על גאולתן.	תניא: היה רבי מאיר אומר:											
כל תושבחות האמורות בספר תהלים - כלן דוד אומרן, שנאמר (תהלים עב) כלו תפלות דוד בן ישי, אל תיקרי כלו אלא, כל אלו.	הלל זה מי אמרו?											
משה וישראל אמרוהו בשעה שעלו מן הים, וחלוקין עליו חביריו לומר שדוד אומרן, ונראין דבריו מדבריהן. אפשר ישראל שחטו את פסחיהן ונטלו לולביהן ולא אמרו שירה? דבר אחר: פסלו של מיכה עומד בבכי, וישראל אומרים את ההלל.	רבי יוסי אומר: אלעזר בני אומר:											
כל שירות ותושבחות שאמר דוד בספר תהלים, רבי אליעזר אומר: כנגד עצמו אומרן	תנו רבנן: [רבי אליעזר]											
כנגד ציבור אומרן	רבי יהושע:											
יש מהן כנגד ציבור, ויש מהן כנגד עצמו. האמורות בלשון יחיד - כנגד עצמו, האמורות בלשון רבים - כנגד ציבור.	חכמים:											
ניצוח וניגון - לעתיד לבא												
משכיל - על ידי תורגמן												
לדוד מזמור - מלמד ששרתה עליו שכינה ואחר כך אמר שירה.												
מזמור לדוד - מלמד שאמר שירה ואחר כך שרתה עליו שכינה. ללמדך שאין השכינה שורה לא מתוך עצלות, ולא מתוך עצבות, ולא מתוך שחוק, ולא מתוך קלות ראש, ולא מתוך דברים בטלים, אלא מתוך דבר שמחה של מצוה. שנאמר (מלכים ב ג) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי יד ה'.	רבי יהודה אמר רב:											
וכן לדבר הלכה.	רב נחמן:											
וכן לחלום טוב.	איני?											
כל תלמיד חכם היושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר - תכוונה, שנאמר (שיר השירים ה) שפתותיו שושנים נוטפות מור עבר אל תקרי שושנים - אלא שושנים, אל תקרי מור עבר אלא מר עבך לא קשיא, הא - ברבה, הא - בתלמידא.	והאמר רב גידל אמר רב:											
ואי בעית אימא: הא והא ברבה, ולא קשיא, הא - מקמי דפתח, והא - לבתר דפתח.												
כי הא דרבה מקמי דפתח להו לרבנן אמר מילתא דבדיחותא, ובדחו רבנן. ולבסוף יתיב באימתא, ופתח בשמעתא.												
הלל זה מי אמרו?	תנו רבנן:											
משה וישראל אמרוהו בשעה שעמדו על הים, הם אמרו (תהלים קטו) לא לנו ה' לא לנו, משיבה רוח הקודש ואמרה להן (ישעיהו מח) למעני למעני אעשה.	רבי אליעזר:											

disputants-חולקים נקודה מרכזית לסיכום וחזרה-central point for summary and review מובאה של פסקה קודמת-insertion of an earlier segment מעשה-story מקרא-key:	מימרא-statement קושיא-challenge שאלה-question תירוץ-answer ראיה-proof

פסחים-ערבי פסחים	מאן דאמר	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
מירא	רבי יהודה:											
יהושע וישראל אמרוהו בשעה שעמדו עליהן מלכי כנען, הם אמרו, לא לנו ומשיבה וכו'.	רבי אלעזר המודעי:											
דבורה וברק אמרוהו בשעה שעמד עליהם סיסרא. הם אמרו: לא לנו ורוח הקודש משיבה ואמרת להם למעני למעני אעשה.	רבי אלעזר בן עזריה:											
חזקיה וסייעתו אמרוהו, בשעה שעמד עליהם סנחריב. הם אמרו לא לנו ומשיבה וכו'.	רבי עקיבא:											
חנניה מישאל ועזריה אמרוהו בשעה שעמד עליהם נבוכדנצר הרשע, הם אמרו לא לנו ומשיבה וכו'.	רבי יוסי הגלילי:											
מרדכי ואסתר אמרוהו בשעה שעמד עליהם המן הרשע, הם אמרו: לא לנו ומשיבה וכו'.	חכמים:											
נביאים שביניהן תיקנו להם לישראל שיהו אומרים אותו על כל פרק ופרק, ועל כל צרה וצרה שלא תבא עליהם לישראל, ולכשנגאלין אומרים אותו על גאולתן.	רב חסדא:											
הללויה סוף פירקא	רבה בר רב הונא:											
הללויה ריש פירקא.	רב חסדא:											
חזינא להו לתילי דבי רב חנין בר רב, דכתיב בהו הללויה באמצע פירקא, אלמא: מספקא ליה.	רב חנין בר רבא:											
הכל מודים (תהלים קמה) בתהלת ה' ידבר פי ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד (הללויה) הללויה דבתריה ריש פירקא.												
(תהלים קיב) רשע יראה וכעס שניו יחרק ונמס תאות רשעים תאבד הללויה דבתריה ריש פירקא.												
(תהלים קלה) ושעומדים בבית ה' הללויה דבתריה ריש פירקא.	קראי מוסיפין אף את אלו											
(תהלים קי) מנחל בדרך ישתה על כן ירים ראש הללויה דבתריה ריש פירקא.												
(תהלים קיא) ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עשיהם הללויה דבתריה ריש פירקא.												
נימא כתנאי:												
עד היכן הוא אומר? בית שמאי אומרים עד (תהלים קיג) אם הבנים שמחה	[בית שמאי]											
עד (תהלים קיד) חלמיש למעינו מים.	בית הלל:											
עד היכן הוא אומר? בית שמאי אומרים: עד (תהלים קיד) בצאת ישראל ממצרים	ותניא אידך: [בית שמאי]											
עד (תהלים קטו) לא לנו ה' לא לנו.	בית הלל:											
מאי לאו בהא קמיפלגי:												
הללויה ריש פירקא	למאן דאמר עד אם הבנים שמחה סבר:											
הללויה סוף פירקא	מאן דאמר עד בצאת ישראל - סבר:											
דכולי עלמא סברי הללויה סוף פירקא, מאן דאמר עד בצאת ישראל - שפיר ומאן דאמר עד אם הבנים שמחה [קסבר] עד ועד בכלל.	רב חסדא מתרץ לטעמיה:											
ונימא עד הללויה												
וכי תימא דלא ידעינן הי הללויה												
ונימא: הללויה של אם הבנים שמחה												
קשיא.												
דכולי עלמא הללויה ריש פירקא, מאן דאמר עד אם הבנים שמחה - שפיר ומאן דאמר עד בצאת ישראל סבר עד ולא עד בכלל.	רבה בר רב הונא מתרץ לטעמיה:											
ונימא עד הללויה												
וכי תימא דלא ידעינן הי הללויה												
ונימא: עד הללויה שבצאת ישראל												

disputants-חולקים central point for summary and review-נקודה מרכזית לסיכום וחזרה insertion of an earlier segment-מובאה של פסקה קודמת story-מעשה key-מקרא:	statement-מימרא challenge-קושיא question-שאלה answer-תירוץ proof-ראיה

פסחים-ערבי פסחים	מאן דאמר	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
קשיא.												◊
והותם בגאולה.												◊
קריאת שמע והלל - גאל ישראל, דצלותא - גאל ישראל. מאי טעמא - דרחמי ניהו.	רבא:											◊
דקידושא - אשר קדשנו במצותיו וצונו, דצלותא - קדשנו במצותיך. מאי טעמא - דרחמי ניהו.	רבי זירא:											◊
וצריך שיזכיר יציאת מצרים בקידוש היום. כתיב הכא (דברים טז) למען תזכר את יום וכתוב התם (שמות כ) זכור את יום השבת לקדשו.	רב אחא בר יעקב:											◊
דצלותא מצמיח קרן ישועה, דאפטרותא מגן דוד.	רבה בר שילא:											◊
(שמואל ב י) ועשיתי לך שם גדול כשם הגדלים, תני רב יוסף: זהו שאומרים מגן דוד.	[תני רב יוסף]											◊
(בראשית יב) ואעשך לגוי גדול - זהו שאומרים אלהי אברהם, ואברכך - זהו שאומרים אלהי יצחק, ואגדלה שמך - זהו שאומרים אלהי יעקב, יכול יהו חותמין בכולן - תלמוד לומר והיה ברכה - כך חותמין, ואין חותמין בכולן.	רבי שמעון בן לקיש:											◊
בשבתא, בין בצלותא בין בקידושא - מקדש השבת, ביומא טבא בין בצלותא ובין בקידושא - מקדש ישראל והזמנים.	אמר רבא: אשכחתינא לסבי דפומבדיתא דיתבי וקאמרי:											◊
אדרבה, דצלותא בין בשבתא בין ביומא טבא - מקדש ישראל, בקידושא דשבתא - מקדש השבת, ביומא טבא - מקדש ישראל והזמנים.	ואמינא להו אנא: [רבא]											◊
ואנא אמינא טעמא ידידי וטעמא דידכו												◊
טעמא דידכו: שבת דקביעא וקיימא, בין בצלותא ובין בקידושא - מקדש השבת, יומא טבא, דישאל הוא דקבעי ליה דקמבערי ירחי וקבעי לשני - מקדש ישראל והזמנים.												◊
טעמא ידידי: צלותא דברבים איתא - מקדש ישראל, קידוש דביחיד איתא, בשבת - מקדש השבת, ביום טוב - מקדש ישראל והזמנים.												◊
ולא היא, צלותא ביחיד מי ליתיה, וקידושא ברבים מי ליתיה?												◊
זיל בתר עיקר.	ורבא סבר:											◊
עולא בר רב נחית קמיה דרבא, אמר כסבי דפומבדיתא, ולא אמר ליה ולא מידי.												◊
אלמא: הדר ביה רבא.												◊
רב נתן אבוא דרב הונא בריה דרב נתן נחית קמיה דרב פפא, אמר כסבי דפומבדיתא												◊
ושבחיה רב פפא.	[רב פפא]											◊
אנא איקלע לסורא קמיה דמרימר, ונחית קמיה שלוחא דציבורא, ואמר כסבי דפומבדיתא, והו משתקי ליה כולי עלמא.	רבינא:											◊
שבקוהו, הילכתא כסבי דפומבדיתא.	אמר להו:											◊
ולא הו משתקו ליה.												◊
מזגו לו כוס שלישי - מברך על מזונו.												◊
רביעי - גומר עליו את הלל, ואומר עליו ברכת השיר.												◊
בין הכוסות הללו, אם רוצה לשתות - ישתה. בין שלישי לרביעי לא ישתה.												◊
שמע מינה ברכת המזון טעונה כוס	רב חנן לרבא:											◊
ארבע כסי תיקנו רבנן דרך חירות, כל חד וחד נעביד ביה מצוה.	אמר לו: [רבא]											◊
רביעי גומר עליו את ההלל ואומר עליו ברכת השיר.												◊
מאי ברכת השיר?												◊
יהללך ה' אלהינו	רב יהודה:											◊

disputants-חולקים central point for summary and review-נקודה מרכזית לסיכום וחזרה insertion of an earlier segment-מובאה של פסקה קודמת story-מעשה key-מקרא:	statement-מימרא challenge-קושיא question-שאלה answer-תירוץ proof-ראיה

פסחים-ערבי פסחים	מאן דאמר	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
נשמת כל חי.	רבי יוחנן:				!	◆						
רביעי גומר עליו את ההלל, ואומר הלל הגדול, דברי רבי טרפון	תנו רבנן: [רבי טרפון]				◆	■						
(תהלים כג) ה' רעי לא אחסר.	יש אומרים:				◆	■						
מהיכן הלל הגדול?					^							
(תהלים קלו) מהודו עד (תהלים קלז) נהרות בבל	רבי יהודה				!	◆						
משיר המעלות עד נהרות בבל	רבי יוחנן:				!	◆						
(תהלים קלה) מכי יעקב בחר לו יי עד נהרות בבל.	רב אחא בר יעקב:				!	◆						
ולמה נקרא שמו הלל הגדול?					^							
מפני שהקדוש ברוך הוא יושב ברומו של עולם, ומחלק מזונות לכל בריה.	רבי יוחנן:				!							
הני עשרים וששה הודו כנגד מי - כנגד עשרים וששה דורות שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו, ולא נתן להם תורה, וזן אותם בחסדו.	רבי יהושע בן לוי:				■							
מאי דכתיב (תהלים קלו) הודו לה' כי טוב - הודו לה' שגובה חובתו של אדם בטובתו, עשיר - בשורו, ואת עני - בשויו, יתום בביצתו, אלמנה - בתרגולתה. ואמר רבי יוחנן: קשין מזונותיו של אדם כפליים כיולדה. דאילו ביולדה כתיב (בראשית ג) בעצב, ובמזונות כתיב (בראשית ג) בעצבון.	רב חסדא:				■							
קשין מזונותיו של אדם יותר מן הגאולה. דאילו בגאולה כתיב (בראשית מח) המלאך הגאל אתי מכל רע - מלאך בעלמא, ואילו במזונות כתיב (בראשית מח) האלהים הרעה אתי.	רבי יוחנן:				■							
בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לאדם (בראשית ג) וקוץ ודורדר תצמיח לך, זלגו עיניו דמעות, אמר לפניו: רבונו של עולם, אני וחמורי נאכל באבוס אחד? כיון שאמר לו (בראשית ג) בזעת אפך תאכל לחם - נתקררה דעתו.	רבי יהושע בן לוי:				■							
אשרינו אם עמדנו בראשונה, ועדיין לא פלטינן מינה, דקא אכלינן עיסבי דדברא.	רבי שמעון בן לקיש:				■							
קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, דכתיב (תהלים קלו) נתן לחם לכל בשר וסמך ליה לגזר ים סוף לגזרים.	רב שיזבי משמיה דרבי אלעזר בן עזריה:				■							
קשין נקביו של אדם כיום המיתה וכקריעת ים סוף, שנאמר (ישעיהו נא) מהר צעה להפתח וכתוב בתריה רגע הים ויהמו גליו.	רבי אלעזר בן עזריה:				■							
כל המבזה את המועדות - כאילו עובד עבודה זרה, שנאמר (שמות לד) אלהי מסכה לא תעשה לך וכתוב בתריה את חג המצות תשמר.	רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה:				■							
כל המספר לשון הרע, וכל המקבל לשון הרע, וכל המעיד עדות שקר בחבירו - ראוי להשליכו לכלבים, שנאמר (שמות כב) לכלב תשלכון אתו וכתוב בתריה (שמות כג) לא תשא שמע שוא וקרי ביה לא תשיא.	ואמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה:				■							
וכי מאחר דאיכא הלל הגדול, אנן מאי טעמא אמרינן האי?					?							
משום שיש בו חמשה דברים הללו: יציאת מצרים, וקריעת ים סוף, ומתן תורה, ותחית המתים, וחבלו של משיח.					!	■						
יציאת מצרים - דכתיב (תהלים קיד) בצאת ישראל ממצרים					!	■						
וקריעת ים סוף - דכתיב (תהלים קיד) הים ראה וינס					!	■						
מתן תורה - דכתיב (תהלים קיד) ההרים רקדו כאילים					!	■						
תחיית המתים - דכתיב (תהלים קטז) אתהלך לפני ה'					!	■						
חבלו של משיח - דכתיב (תהלים קטז) לא לנו ה' לא לנו.					!	■						
לא לנו ה' לא לנו - זו שעבוד מלכויות	ואמר רבי יוחנן:				!	■						
לא לנו ה' לא לנו - זו מלחמת גוג ומגוג.	איכא דאמרי, אמר רבי יוחנן:				!	■						
מפני שיש בו מילוט נפשות של צדיקים מגיהנם שנאמר, (תהלים קטז) אנה ה' מלטה נפשי	רב נחמן בר יצחק:				!	■	◆					

♦ חולקים-disputants ◊ נקודה מרכזית וסיכום וחזרה-central point for summary and review < מובאה של פסקה קודמת-insertion of an earlier segment O מעשה-story	■ מימרא-statement ? קושיא-challenge ^ שאלה-question ! תירוץ-answer ■ ראיה-proof
מקרא-key:	

פסחים-ערבי פסחים	מאן דאמר	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
מפני שיש בו ירידתן של צדיקים לכבשן האש ועלייתן ממנו, ירידתן - דכתיב לא לנו ה' לא לנו - אמר חנניה, כי לשמך תן כבוד - אמר מישאל, על חסדך ועל אמתך - אמר עזריה, למה יאמרו הגוים - אמרו כולן. עלייתן מכבשן האש - דכתיב (תהלים קיז) הללו את ה' כל גוים - אמר חנניה, שבחוהו כל האמים - אמר מישאל, כי גבר עלינו חסדו - אמר עזריה, ואמת ה' לעולם הללויה - אמרו כולן.	חזקיה											◊
ואמת ה' לעולם - גבריאל אמרו.	יש אומרים:											◊
בשעה שהפיל נמרוד הרשע את אברהם אבינו לתוך כבשן האש אמר גבריאל לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, ארד ואצנן, ואציל את הצדיק מכבשן האש. אמר לו הקדוש ברוך הוא: אני יחיד בעולמי והוא יחיד בעולמו, נאה ליחיד להציל את היחיד. ולפי שהקדוש ברוך הוא אינו מקפח שכר כל בריה, אמר: תזכה ותציל שלשה מבני בניו.												◊
בשעה שהפיל נבוכדנצר הרשע חנניה מישאל ועזריה לתוך כבשן האש, עמד יורקמו שר הברד לפני הקדוש ברוך הוא, אמר לפניו: רבונו של עולם, ארד ואצנן את הכבשן, ואציל לצדיקים הללו מכבשן האש. אמר לו גבריאל: אין גבורתו של הקדוש ברוך הוא בכך, שאתה שר ברד, והכל יודעין שהמים מכבין את האש, אלא אני שר של אש, ארד ואקריר מבפנים ואקדיח מבחוץ, ואעשה נס בתוך נס. אמר לו הקדוש ברוך הוא: רד. באותה שעה פתח גבריאל ואמר: ואמת ה' לעולם.	דרש רבי שמעון השלוני:											◊
ואמת ה' לעולם - דגים שבים אמרוהו. כדבר הונא.	רבי נתן:											◊
ישראל שבאותו הדור מקטני אמנה היו	דאמר רב הונא:											◊
מאי דכתיב (תהלים קו) וימרו על ים בים סוף - מלמד שהמירו ישראל באותה שעה ואמרו: כשם שאנו עולין מצד אחד - כך מצריים עולים מצד אחר. אמר לו הקדוש ברוך הוא לשר של ים: פלוט אותן ליבשה. אמר לפניו: רבונו של עולם, כלום יש עבד שנותן לו רבו מתנה, וחוזר ונוטל ממנו? - אמר לו: אתן לך אחד ומחצה שבהן. אמר לו: רבונו של עולם, יש עבד שתובע את רבו? אמר לו: נחל קישון יתא לי ערב. מיד פלט אותן ליבשה, ובאו ישראל וראו אותן, שנאמר (שמות יד) וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים.	וכדדרש רבה בר מרי:											◊
מאי אחד ומחצה שבהן?												◊
דאילו בפרעה כתיב (שמות יד) שש מאות רכב בחור ואילו בסיסרא כתיב (שופטים ד) תשע מאות רכב ברזל.												◊
כי אתא סיסרא אתא עלייהו בדקרי דפרזלא, הוציא הקדוש ברוך הוא עליהם כוכבים ממסילות דכתיב (שופטים ה) מן שמים נלחמו הכוכבים, כיון דנחיתו כוכבי שמים עלייהו אקדירו הני דקרי דפרזלא, נחיתו לאקדור, למיסחי נפשיהו בנחל קישון. אמר לו הקדוש ברוך הוא לנחל קישון: לך והשלם ערבונך. מיד גרפם נחל קישון והשליכן לים, שנאמר (שופטים ה) נחל קישון גרפם נחל קדומים. מאי נחל קדומים - נחל שנעשה ערב מקדם. באותה שעה פתחו דגים של ים ואמרו: ואמת ה' לעולם.												◊
מאי דכתיב (תהלים קיג) מושיבי עקרת הבית, אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, שמוני בניך כחולדה זו הדרה בעיקרי בתים.	רבי שמעון בן לקיש:											◊
מאי דכתיב (תהלים קטז): אהבתי כי ישמע ה', אמרה כנסת ישראל: רבונו של עולם, אימת אני אהובה לפניך - בזמן שתשמע קול תחנוני. דלתי ולי יהושיע, אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, אף על פי שדלה אני במצות - לך אני, ולי נאה להושיע.	דרש רבא:											◊
כשהלה רבי ישמעאל ברבי יוסי שלח לו רבי: אמור לנו שנים ושלשה דברים שאמרת לנו משום אביך.	רב כהנא:											◊
מאי דכתיב (תהלים קיז) הללו את ה' כל גוים, אומות העולם מאי עבידיהו? הכי קאמר: הללו את ה' כל גוים - אגבורות ונפלאות דעביד בהדיהו, כל שכן אנו דגבר עלינו חסדו.	שלח לו רבי ישמעאל ברבי יוסי, כך אמר אבא:											◊
עתידה מצרים שתביא דורון למשיח, כסבור אינו מקבל מהם, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשיח: קבל מהם, אכסניא עשו לבניי במצרים, מיד (תהלים סח) יאתיו חשמנים מני מצרים. נשאה כוש קל וחומר בעצמה: ומה הללו שנשתעבדו בהן - כך, אני שלא נשתעבדתי בהן - לא כל שכן? אמר לו הקדוש ברוך הוא: קבל מהם, מיד (תהלים סח) כוש תריץ ידיו לאלהים. נשאה מלכות [רומי] הרשעה קל וחומר בעצמה: ומה הללו שאין אחיהן - כך, אנו שאנו אחיהן - לא כל שכן? אמר לו הקדוש ברוך הוא לגבריאל: (תהלים סח) גער חית קנה. געור חיה וקנה לך עדה.	שלח לו: רבי ישמעאל ברבי יוסי											◊

♦ חולקים-disputants ◊ נקודה מרכזית לסיכום וחזרה-central point for summary and review < מובאה של פסקה קודמת-insertion of an earlier segment O מעשה-story key-מקרא:	■ מימרא-statement ⚡ קושיא-challenge ⚡ שאלה-question ! תירוץ-answer ■ ראיה-proof

פסחים-ערבי פסחים	מאן דאמר	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
ממרא	[רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן]											
דבר אחר: געזר חית קנה - שדרה בין הקנים, דכתיב (תהלים פ) יכרסמנה חזיר מיער וזיו שדי ירענה. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: געזר בחיה שכל מעשיה נכתבין בקולמוס אחד.												
(תהלים סח) עדת אבירים בעגלי עמים - ששחטו אבירים כעגלים שאין להם בעלים.												
(תהלים סח) מתרפס ברצי כסף שפושטין יד לקבל ממון, ואין עושין רצון בעלים.												
(תהלים סח) פור עמים קרבות יחפצון, מי גרם להם לישראל שיתפזרו לבין אומות העולם - קריבות שהיו חפצין בהן.												
שלש מאות וששים וחמשה שווקים בכרך גדול של רומי, וכל אחד ואחד היו בו שלש מאות וששים וחמשה בירניות, וכל בירנית ובירנית היו בו שלש מאות וששים וחמשה מעלות, וכל מעלה ומעלה היו בו כדי לזון את כל העולם כולו.	ועוד שלח לו: [רבי ישמעאל ברבי יוסי]											
הני למן? - לך ולחברך ולחברותך. שנאמר (ישעיהו כג) סחרה ואתננה קדש לה' לא יאצר ולא יחסן כי לישבים לפני ה' יהיה וגו'.	רבי ר"ש ברבי לרבי, ואמרי לה: ר"י בר' יוסי לרבי:											
מאי לא יאצר?												
לא יאצר - זה בית אוצר, ולא יחסן - זה בית גניזה.	תני רב יוסף:											
מאי כי לישבים לפני ה'?												
זה המכיר מקום חבירו בישיבה.	רבי אלעזר:											
זה המקבל פני חבירו בישיבה.	איכא דאמרי אמר רבי אלעזר:											
מאי למכסה עתיק												
זה המכסה דברים שכיסה עתיק יומין, ומאי גינהו - סתרי תורה.												
זה המגלה דברים שכיסה עתיק יומין, ומאי גינהו - טעמי תורה.	ואיכא דאמרי:											
מאי דכתיב (תהלים ד) למנצח מזמור לדוד. זמרו למי שנוצחין אותו ושמת. בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם. בשר ודם מנצחין אותו - ועצב. אבל הקדוש ברוך הוא נוצחין אותו ושמת שנאמר (תהלים קו) ויאמר להשמידים לולי משה בחירי עמד בפרץ לפניו.	רב כהנא משום רבי ישמעאל ברבי יוסי:											
מאי דכתיב (יחזקאל א) וידי אדם מתחת כנפיהם - ידו כתיב, זה ידו של הקדוש ברוך הוא שפרוסה תחת כנפי החיות כדי לקבל בעלי תשובה מיד מדת הדין.	רב כהנא משום רבי ישמעאל ברבי יוסי אמר רבי שמעון בן לקיש משום רבי יהודה נשיאה:											
כל כסף וזהב שבעולם יוסף לקטו והביאו למצרים, שנאמר (בראשית מז) וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא. אין לי אלא שבארץ מצרים ושבארץ כנען, בשאר ארצות מנין - תלמוד לומר (בראשית מא) וכל הארץ באו מצרימה. וכשעלו ישראל ממצרים העלוהו עמהן, שנאמר (שמות יב) וינצלו את מצרים.	רב יהודה אמר שמואל:											
עשאוה כמצודה זו שאין בה דגן.	רב אסי:											
כמצולה שאין בה דגים.	רבי שמעון:											
והיה מונח עד רחבעם. בא שישק מלך מצרים ונטלו מרחבעם, שנאמר (מלכים א יד) ויהי בשנה החמישית למלך רחבעם עלה שישק מלך מצרים על ירושלים ויקח את אצרות בית ה' ואת אוצרות בית המלך. בא זרח מלך כוש ונטלו משישק. בא אסא ונטלוהו מזרח מלך כוש, ושיגרו להדרימון בן טבריון, באו בנו עמון ונטלו מהדרימון בן טבריון. בא יהושפט ונטלו מבני עמון, והיה מונח עד אחז. בא סנחריב ונטלו מאחז, בא חזקיה ונטלו מסנחריב, והיה מונח עד צדקיה. באו כשדיים ונטלוהו מצדקיה, באו פרסיים ונטלוהו מכשדיים, באו יוונים ונטלוהו מפרסיים, באו רומיים ונטלוהו מיד יוונים, ועדיין מונח ברומי.												
שלש מטמוניות הטמין יוסף במצרים. אחת נתגלה לקרח, ואחת נתגלה לאנטונינוס בן אסורוס, ואחת גנוזה לצדיקים לעתיד לבא.	רבי חמא בר' חנינא:											
(קהלת ה') עשר שמור לבעלי לרעתו, אמר רבי שמעון בן לקיש: זו עשרו של קרח,	[רבי שמעון בן לקיש]											
(דברים יא) ואת כל היקום אשר ברגליהם, אמר רבי אלעזר: זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו	[רבי אלעזר]											

disputants-חולקים central point for summary and review-נקודה מרכזית לסיכום וחזרה insertion of an earlier segment-מובאה של פסקה קודמת story-מעשה key-מקרא:	statement-מימרא challenge-קושיא question-שאלה answer-תירוץ proof-ראיה

Talmud Navigator													
פסחים-ערבי פסחים													
מאן דאמר												מימרא	
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ		קט.	
												רבי לוי:	משאוי שלש מאות פרדות לבנות היו מפתחות בית גנזיו של קרח, וכולהו אקלידי וקליפי דגלדא.
												(דיא"ש אדי"ש כשד"ך מאוד"ך סימן).	
												רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן:	(תהלים קיח) אודך כי עניתני - אמר דוד, אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה - אמר ישי, מאת ה' היתה זאת - אמרו אחיו, זה היום עשה ה' - אמר שמואל, אנא ה' הושיעה נא - אמרו אחיו, אנא ה' הצליחה נא - אמר דוד, ברוך הבא בשם ה' - אמר ישי, ברכנוכם מבית ה' - אמר שמואל, אל ה' ויאר לנו - אמרו כולן. אסרו חג בעבתים - אמר שמואל, אלי אתה ואודך - אמר דוד, אלהי ארוממך - אמרו כולן.
												תנן התם:	מקום שנהגו לכפול - יכפול, לפשוט - יפשוט, לברך אחריו - יברך, הכל כמנהג המדינה.
												אביי:	לא שנו אלא לאחריו, אבל לפניו מצוה לברך.
												דאמר רב יהודה אמר שמואל:	כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן.
													מאי משמע דהאי עובר לישנא דאקדומי הוא?
												רבי נחמן בר יצחק:	דכתיב (שמואל ב יח) וירץ אחימעץ דרך הכתר ויעבר את הכושי.
												אביי:	מהכא (בראשית לג) והוא עבר לפניו.
												איכא דאמרי:	מהכא (מיכה ב) ויעבר מלכם לפניו וה' בראשם.
												תניא: רבי:	כופל בה דברים
												רבי אלעזר בן פרטא:	מוסיף בה דברים.
													מאי מוסיף?
												אביי:	מוסיף לכפול מאודך למטה.
													מאי דכתיב (בראשית כא) ויגדל הילד ויגמל - עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות סעודה לצדיקים ביום שיגמל חסדו לזרעו של יצחק. לאחר שאוכלין ושותין נותנין לו לאברהם אבינו כוס של ברכה לברך, ואומר להן: איני מברך, שיצא ממני ישמעאל. אומר לו ליצחק: טול וברך אומר להן: איני מברך, שיצא ממני עשו. אומר לו ליעקב: טול וברך אומר להם: איני מברך, שנשאתי שתי אחיות בחייהן, שעתידיה תורה לאוסרן עלי. אומר לו למשה: טול וברך, אומר להם: איני מברך, שלא זכיתי ליכנס לארץ ישראל לא בחיי ולא במותי. אומר לו ליהושע, טול וברך אומר להן: איני מברך, שלא זכיתי לבן, דכתיב: יהושע בן נון (דברי הימים א ז) נון בנו יהושע בנו. אומר לו לדוד: טול וברך: אומר להן: אני אברך, ולי נאה לברך
													שנאמר (תהלים קטז) כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא.
													אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן.
													מאי אפיקומן?
													שלא יעקרו מחבורה לחבורה.
													כגון אורדילאי לי וגוזלייא לאבא.
													כגון תמרים קליות ואגוזים.
													אין מפטירין אחר הפסח, כגון תמרים קליות ואגוזים.
													אין מפטירין אחר מצה אפיקומן.
													אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן
													אחר הפסח - הוא דלא, אבל לאחר מצה - מפטירין
													לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא אחר מצה - דלא נפיש טעמייהו, אבל לאחר הפסח דנפיש טעמיה, ולא מצי עבוריה - לית לן בה, קמשמע לן.
													נימא מסייע ליה:

disputants-חולקים central point for summary and review-נקודה מרכזית לסיכום וחזרה insertion of an earlier segment-מובאה של פסקה קודמת story-מעשה key-מקרא:	statement-מימרא challenge-קושיא question-שאלה answer-תירוץ proof-ראיה

פסחים-ערבי פסחים	מאן דאמר	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
מירא												
הסופגנין והדובשנין והאיסקריטין - אדם ממלא כריסו מהן, ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה.	[תניא]											
באחרונה - אין, בראשונה - לא.												
לא מיבעיא קאמר: לא מיבעיא בראשונה - דקאכיל לתיאבון אבל באחרונה דילמא אתי למיכל אכילה גסה - אימא לא, קא משמע לן.												
מפטרין אחר המצה אפיקומן.	מר זוטרא מתני הכי: אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל:											
נימא מסייע ליה:												
אין מפטרין אחר הפסח אפיקומן	[תנן]											
אחר הפסח - דלא, אבל אחר מצה - מפטרין.												
לא מיבעיא קאמר: לא מיבעיא אחר מצה - דלא נפיש טעמיה, אבל לאחר פסח אימא לא - קא משמע לן.												
הסופגנין והדובשנין והאיסקריטין אדם ממלא כריסו מהן, ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה.	מיתבי:											
באחרונה - אין, בראשונה - לא												
לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא בראשונה - דקאכיל לתיאבון, אבל באחרונה דאתי למיכלה אכילה גסה - אימא לא, קא משמע לן.												
מצה בזמן הזה דאורייתא ומרור דרבנן.	רבא:											
ומאי שנא מרור דכתיב (במדבר ט) על מצות ומררים בזמן דאיכא פסח - יש מרור, ובזמן דליכא פסח - ליכא מרור. מצה נמי הא כתיב על מצות ומררים												
מצה מיהדר הדר ביה קרא (שמות יב) בערב תאכלו מצת.												
אחד זה ואחד זה דרבנן.	רב אחא בר יעקב:											
אלא הכתיב בערב תאכלו מצת												
ההיא מיבעי ליה לטמא ושהיה בדרך רחוקה. דסלקא דעתך אמינא: כיון דפסח לא אכלי - מצה ומרור נמי לא ניכול, קא משמע לן.	[רב אחא בר יעקב]											
טמא ושהיה בדרך רחוקה לא צריך קרא, דלא גרעי מערל וכן נכר.	ורבא אמר לך:											
(שמות יב) כל ערל לא יאכל בו, - בו אינו אוכל, אבל אוכל במצה ומרור.	דתניא:											
ואידך:												
כתיב בהאי, וכתיב בהאי, וצריכי.	[רב אחא בר יעקב]											
(דברים טז) ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלהיך, מה שביעי רשות - אף ששת ימים רשות. מאי טעמא - הוי דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כולו יצא. יכול אף לילה הראשון רשות - תלמוד לומר על מצת ומררים יאכלהו. אין לי אלא בזמן שבית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים - מניין? תלמוד לומר בערב תאכלו מצת - הכתוב קבעו חובה.	תניא כוותיה דרבא:											
ישנו מקצתן - יאכלו, כולן - לא יאכלו.	[ת"ק]											
נתנמנו - יאכלו, נרדמו - לא יאכלו.	רבי יוסי:											
הפסח אחר חצות מטמא את הידים.												
הפגול והנותר מטמאין את הידים.												
נתנמנו יאכלו נרדמו לא יאכלו.	רבי יוסי:											
היכי דמי נתנמנו?												
נים ולא נים תיר ולא תיר, כגון דקרי ליה ועני, ולא ידע לאהדורי סברא, וכי מדכרו ליה מדכר.	רב אשי:											

פסחים קטו. - קכא:

disputants-חולקים central point for summary and review-נקודה מרכזית לסיכום וחזרה insertion of an earlier segment-מובאה של פסקה קודמת-story מקרא-key:	statement-מימרא challenge-קושיא question-שאלה answer-תירוץ proof-ראייה

Talmud Navigator

פסחים-ערבי פסחים	מאן דאמר	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
זריקה בכלל שפיכה, ולא שפיכה בכלל זריקה.	כשתמצא לומר, לדברי רבי ישמעאל:											
לא שפיכה בכלל זריקה ולא זריקה בכלל שפיכה.	לדברי רבי עקיבא:											
רבי שמלאי איקלע לפדיון הבן												
פשיטא, על פדיון הבן - אשר קדשנו במצותיו וצונו על פדיון הבן - אבי הבן מברך. ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה - כהן מברך או אבי הבן מברך? כהן מברך - דקמטי הנאה לידיה, או אבי הבן מברך - דקא עביד מצוה?	בעו מיניה:											
לא הוה בידיה: אתא שאיל ביה מדרשא												
אבי הבן מברך שמים	אמרו ליה:											
והלכתא: אבי הבן מברך שמים.												
הדרן עלך ערבי פסחים וסליקא לך מסכת פסחים.												